

Dolderse Kroniek

Villa Chr. Pleines ca. 1910

9^e jaargang nr. 2 – mei 2006

uitgave van de
Historische Vereniging Den Dolder

Historische Vereniging Den Dolder

Opgericht 9 april 1997.

9e jaargang nr. 2, mei 2006

Verschijnt in de maanden: januari, mei en september.

Bestuur

Voorzitter: Bodes de Vries, Willem Coxlaan 12,
3734 BW Den Dolder.
tel. 030-2283082

Secretaris: Petra Koek, Dolderseweg 230,
3734 EM Den Dolder.
tel. 030-2258495
petra@koekco.nl

Penningmeester: vacature

Bestuurslid: vacature

Redactie en Layout: Frits Stuurman
Hezer Enghweg 122
3734 GV Den Dolder
tel. 030-2280163
fritsstuurman@casema.nl

Tekstvoorstellen en reacties naar de redactie.

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Den Dolder.

De contributie bedraagt 13.60 Euro per jaar.

Betaling is mogelijk: Contant bij de penningmeester,
of op postrekening 7739816 t.n.v. **Historische Vereniging Den Dolder**.

De homepage op internet van de vereniging is:
<http://www.geocities.com/albvs/dendolder>

ISSN: 1389-0026

Redactioneel

Daar zat ik dan, kersverse layout-man van de Dolderse Kroniek, bij de bestuursvergadering van de Historische Vereniging in Den Dolder. Volgens voorzitter Bodes de Vries, en die kan het weten, was dit de eerste keer dat die bestuursvergadering buiten plaats vond. Een prima omgeving voor zoiets, de tuin van Bodes. Het was prachtig weer, deze avond de 6^e juli, al was er wel wat regendreiging.

We schrijven over juli in het meinummer van de Dolderse Kroniek? Ja helaas, het meinummer is ernstig vertraagd. Ettelijke artikelen waren mooi op tijd, maar andere hadden vertraging en een voorraadge artikelen om als reserve uit te putten is er niet. Maar ja, kwaliteit is toch ook belangrijk en het artikel over scouting kon via een aantal laat gelegde contacten nog heel wat interessanter worden... zodoende.

Rob Haars zet zijn reeks voort over de School met de Bijbel en Harm Sok brengt ons wetenswaardigheden over een merkwaardig poststempel Den Dolder. Een start met een historie van de padvinderij in ons dorp door Petra Koek en mijzelf. Maar het eerste verhaal gaat over de Duiventoren van zeepfabriek De Duif en is van de hand van de heer Rhoen.

We hopen toch dit jaar weer drie nummers uit te geven. Vandaar dat er een lijstje is gemaakt van artikelen die in de maak zijn of interessant zouden kunnen zijn om te maken. Een oproep aan U als lezer is hier op zijn plaats: over welke onderwerpen zou U iets willen lezen of zelfs: over welke onderwerpen kunt U zelf iets schrijven? En is schrijven niet Uw sterke kant maar weet U wel veel over een onderwerp dan is daar het aanbod van Petra Koek uit het vorige nummer. Ze komt graag bij U langs om te luisteren naar Uw verhaal en schrijft het op.

Tot nu toe stonden Mieke van der Ploeg en Ria Efdé als redactieleden vermeld. Ik zie het als een eer dat het bestuur mij het vertrouwen heeft gegeven de komende tijd redacteur te zijn en zal erg mijn best doen dat zo goed mogelijk voor U te doen. En Mieke en Ria danken we hierbij hartelijk voor alle inzet en tijd die zij aan ons blad hebben besteed.

Frits Stuurman

De duiventoren en het duivenpark van de zeepfabriek De Duif in Den Dolder

Door R.P.M. Rhoen

(De nummers tussen haakjes (3) verwijzen naar de noten aan het einde van het artikel)

Honderdduizenden treinreizigers op de lijn Utrecht-Amersfoort hebben hem zien staan: de duiventoren van de zeepfabriek De Duif in Den Dolder, een buurtschap in de gemeente Zeist.

De zeepfabriek werd door Chr. Pleines opgericht. Eerst zat hij met zijn fabriek in Amersfoort, maar in 1902 bracht hij deze over naar dit buurtschap vlakbij de stopplaats 'Dolderscheweg' (1). Voor de ontwikkeling van dit plaatsje was dat een belangrijke gebeurtenis. In 1918 verkocht Pleines zijn fabriek aan de Goudse kaarsenfabriek, maar ze bleef voortbestaan onder de naam 'Koninklijke Zeepfabrieken De Duif, voorheen Chr. Pleines'. 'De Duif' was een gedeponeerd fabrieksmerk. Dit recht zou de directie in de komende jaren steeds meer gaan uitbaten om de verkoop van haar producten te bevorderen.

Op ruim 30 meter van de spoorweg liet de directie van de De Duif in 1919

Fabrieksterrein van De Duif gezien vanaf de spoorbaan ±1920

een duiventoren van baksteen bouwen. De toren was een ontwerp van de Zeister architect J.M. Paap (2). In vorm en afmeting vertoont hij veel overeenkomst met de in 1862 gebouwde duiventoren van kasteel Sterkenburg in Driebergen (3).

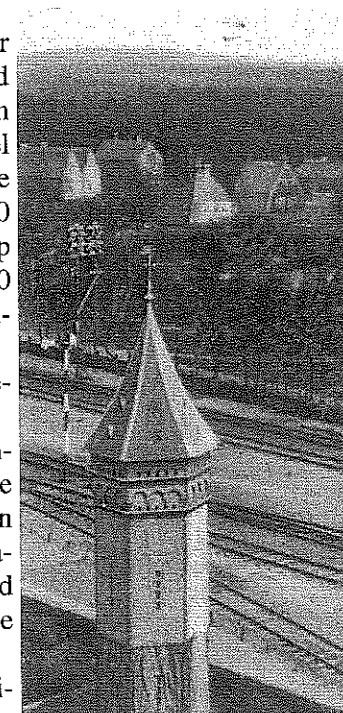
Het was een zeskantige toren van 15,40 meter hoogte; de bol met de windvaan meegerekend was de totale hoogte 18,50 meter. De toren had twee verdiepingen, die elk door middel van een ladder bereikt konden worden. De vloer van de eerste verdieping lag op 4,50 meter hoogte en van de tweede verdieping op 9,00 meter. De tweede verdieping was 2,90 meter hoog. Hier werden de duiven gehouden.

Het fundament was op 1 meter diepte aangelegd.

Uitwendig vertoonde de toren twee geledingen op een zich verjongend basement. De eerste geleding werd afgesloten door een tandlijst, de tweede geleding door een uitkraging met een rondboogfries. De toren werd bekroond door een ingezwenkte zeskantige spits.

De breedte van elk gevelvlak nabij het maai-veldniveau bedroeg 2,25 meter, bij de eerste balklaag 2,00 meter en bij de dakvoet weer 2,25 meter. De omtrek van de toren was 13,50 meter.

De deuropening met een rondboog (1,90 x 0,85) bevond zich op de begane grond. Op een hoogte van 3,05 meter en 6,10 meter was in elk gevelvlak een raampje ('schietsleuven') aangebracht; de onderste raampjes hadden een afmeting van 0,15 x 0,95 meter en de raampjes daarboven 0,15 x 1,25 meter. De vlieggaten bevonden zich (uiteraard) op de tweede verdieping. Elk gevelvlak had 2x vijf vlieggaten; de onderste bevonden zich ter hoogte van de vloer en de bovenste zaten op 1,80 meter. In elk dakvlak zaten twee dakkapelletjes.

Duiventoren van zeepfabriek De Duif ±1930

Behalve de duiventoren liet de directie van de zeepfabriek in 1924 aan de

Dolderseweg, thans heet dit gedeelte Willem Arntzlaan, een duivenpark bouwen, dat nog in hetzelfde jaar werd uitgebreid. Het gebouw heeft gestaan op het erf van het pand Willem Arntzlaan 9 (4) en de plaats van de woning genummerd 7 (5). Het duivenpark werd ontworpen door Technisch Bureau Hoenink en Gathier in Zeist en gebouwd door het Zeister aannemersbedrijf G. Lagerweij & Zn. Dit houten gebouw rustte op een betonnen fundering. De plattegrond van het gebouw had een flauwe V-vorm - open zijde naar voren gekeerd. Elke vleugel hiervan was 17 meter lang en het middenstuk had een breedte van 3,32 meter. Een vleugel bestond uit 2x vijf kooien, elk van 2,50 x 2,75 meter, die ieder zijn eigen volière had, en een stal voor zieke duiven c.q. bergplaats. De volières werden trapsgewijze naar het midden toe groter; de kleinste had een oppervlakte van 5 m² en de grootste 10,50 m². Elke kooi had een dakraam van draadglas en was bereikbaar via een deur die in de volière zat.

Aan het middenstuk zat een volière vast die ruim 27 m² groot was. De bovenkant van deze volière was bijzonder mooi van vorm. De zes daksporen waren zo gebogen dat zij de vorm hadden van een halve korfboog. Hier overeen was het gaas gespannen.

Het gebouw was, kooi met dak gerekend, in total 2,65 meter hoog. De kooi van het middendeel, die nog een verdieping had van 1,70 meter, werd bekroond door een ingezwenkte vierkantige spits, overstekend schilddak van 3,40 meter hoogte, waarop ter versiering een duif was aangebracht. In de dakvorm is een overeenkomst te zien met de ingezwenkte torenspits van de duiventoren. De totale hoogte bedroeg precies 7 meter. Door de vorm van de middenpartij waren de architecten erin geslaagd het gebouw iets monumentaals te geven.

De uitbreiding betrof alleen het middendeel, waaraan een bergruimte werd aangebouwd met een entree met een puntdak. De breedte van de aanbouw bedroeg achter de stal voor de zieke duiven en de bergplaats 3 meter en achter de middelste kooi 4,50 meter.

Aan de achterzijde zaten oorspronkelijk drie ramen. Nadat de aanbouw was gerealiseerd waren dat vier ramen geworden plus een toegangsdeur.

Waarschijnlijk dat kort na 1935 dit duivenpark is afgebroken (6). De duiven die hier gefokt werden, vonden hun weg naar vele duivenliefhebbers in het land. Zij werden eigenlijk als relatiegeschenk gebruikt.

De zeepfabriek had een uitgebreid cadeaustelsel en maakte ook hierbij gebruik van zijn naam als beeldmerk. Een van de cadeaus was een beeldje van een duif. Ter gelegenheid van het 25-jarig regeringsjubileum van

de koningin in 1923 stelde de fabriek tienduizend exemplaren beschikbaar van een vredesduif. Het kunstvoorwerp was ontworpen door de bekende beeldhouwer Tjipke Visser (7), in samenwerking met G.S.Th. van Gink (8), en vervaardigd door de Goudse plateelbakkerij 'Zuid-Holland'. Het Zeister Historisch Genootschap Van de Poll-Stichting is in het bezit van een exemplaar.

Bij de viering van het 40-jarig bestaan van de fabriek in 1929 werd een herdenkingsboek uitgegeven. Hierin is een tekening opgenomen van het fabriekscomplex met de duiventoren, gemaakt door de illustrator P. van Geldorp (9).

Er werden ook vijf albums uitgegeven met gekleurde plaatjes van 151 soorten duiven. De albums, 'Onze duiven in woord en beeld' getiteld, waren geschreven door C.S.Th. van Gink en C.A.M. Spruijt en de plaatjes waren naar aquarellen van C.S.Th. van Gink. Op de omslag van deze albums staat de duiventoren afgebeeld. Het Gemeentearchief Zeist heeft enkele jaren geleden een set van deze albums kunnen verwerven.

Een bouwwerk dat niet zover van het duivenpark afstond en verweven is met de geschiedenis van de zeepfabriek De Duif en het buurtschap, is de muziektent.

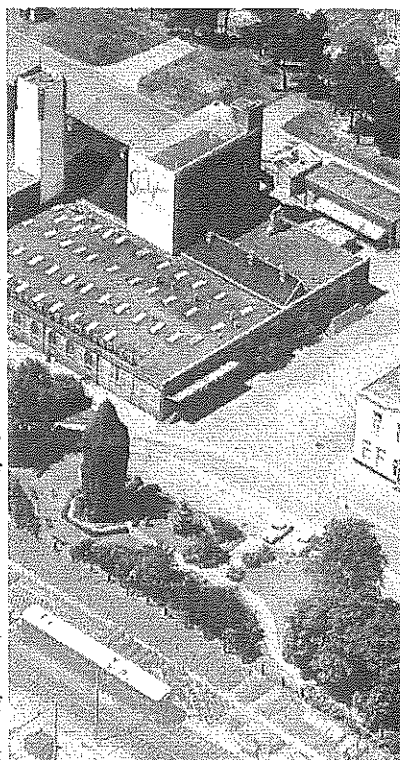
De Duif kreeg op 25 april 1923 hiervoor een bouwvergunning. Op 25 augustus van dat jaar werd de muziektent officieel in gebruik genomen met een concert door het in 1920 opgerichte muziekgezelschap Excelsior. Bij die gelegenheid bood de directeur van de zeepfabriek, de heer A. Boogaardt, die beschermheer was van Excelsior, de muziektent aan deze vereniging aan (10). Elk jaar speelde Excelsior bij de jaarwisseling op deze plaats gezang 292 'Uren, dagen, maanden, jaren vliegen als een schaduw heen.' De muziektent stond aan de Dolderseweg dichtbij de villa die Pleines in 1902 voor zich had laten bouwen, ongeveer ter plaatse waar nu de N.H.-kerk staat (nr. 123 a-b-c) (11). De grond waarop de muziektent stond was eigendom van de zeepfabriek (12). Enkele jaren na de oorlog werd hij gesloopt.

In 1935 werden de fabrieksgebouwen verkocht aan de N.V. Papierfabriek Van Straten en Boon (Strabo). Hiermee verloor de toren zijn oorspronkelijke functie. Men liet hem helemaal begroeien (13). Op foto's lijkt hij op de toren uit het sprookje van Doornroosje.

Vanwege de bouwvallige staat werd hij in het begin van de jaren zestig gedeeltelijk gesloopt. Men heeft zich toen niet gerealiseerd hoe uniek deze toren in zijn soort was; zowel in vorm als in relatie met de bouwheer.

Slechts een stomp restte nog en deze ging op de duur in een bosschage schuil. Op een situatietekening van juni 1962 wordt hij aangegeven als brandtoren; evenals in 1964 (14). Op een plattegrond van eind 1972 staat hij vermeld als een brandspuit met v.w. motor van 34 p.k (15). Deze aanduiding komt in 1979 ook nog voor.

In 1995 werd vergunning verleend tot sloop van de voormalige fabrieksgebouwen, Dolderseweg 107. Het laatste stukje van de duiventoren hoorde hier ook bij. De duiventoren was definitief geschiedenis geworden.

*De Duiventoren geheel begroeid.
Detail uit een foto van de fabriek
Strabo*

Noten

- (1) Zie voor vaststelling van de naam Den Dolder in 1911. Het dorp Zeist (Zeist 1980) door L. Visser, p. 116-119.
- (2) Bouwvergunningen, inv.nr. 438; Gemeentearchief Zeist.
- (3) Rapportage Duiventoren Landgoed Sterkenburg Driebergen, Th.J. Wit & W.G.J. Meulenkamp 1996, p. 30.
- (4) Dit pand werd in 1924 samen met het duivenpark als administratiegebouw van de zeepfabriek De Duif gebouwd.
- (5) De woningen Willem Arntzlaan 1, 3, 5 en 7 werden in 1950 gebouwd.
- (6) Kadastrale legger, nr. 9 (art. 3694, volgns. 91, 105, 109 en 118); Gemeentearchief Zeist.
- (7) Tjipke Tebbes Visser (1876-1955) maakte koppen en figuren in diverse houtsoorten, vervaardigde veel dierplastieken, maakte veel portretten, beeldhouwwerken voor gebouwen, (graf)monumenten enz.
- (8) C.S.Th. van Gink was pluimveeconsulent en hoofdredacteur van Avicultura en De Kleinveewereld. Hij is in 1968 overleden.
- (9) Petrus J.A.C. van Geldorp (1872-?) was tekenaar, etsen en lithograaf van politieke prenten voor diverse kranten; ook illustrator van boeken.
- (10) De Zeister Courant, 31 augustus 1923, onder het kopje 'Een mooi geschenk'; Gemeentearchief Zeist.
- (11) Bouwvergunningen, inv.nr. 342; Gemeentearchief Zeist.
- (12) Kadastrale legger, nr. 9 (art. 3694, volgns. 104, 116), nr. 27 (art. 9292, volgns. 1, 38, 40, 43); Gemeentearchief Zeist.
- (13) Ruim 90 jaar Strabo in vogelvlucht. Gezien door en voor het personeel, Den Dolder 1994.
- (14) Bouwvergunningen, inv.nr. 460; Gemeentearchief Zeist.
- (15) Idem.

Een nog onopgelost mysterie: Den Dolder

Door Harm Sok

Deze kreet stond boven een artikel in het Maandblad voor Philatelie van november 1993. Het artikel werd geschreven door de heer H.T. Hospers uit Hoogeveen. Het ging over een "zeer bijzonder poststempel", dat exclusief gebruikt werd door de Dolderse zeepfabriek De Duif.

*Hiernaast is een afbeelding van het
bijzondere stempel.*

De heer Hospers bezat al jaren enige postzegels met dit bijzondere stempel en een etiket van de N.V. Koninklijke Zeep- fabrieken de Duif v.h. Chr. Pleines waarop dit stempel voorkwam. Hij ging toen op zoek naar meer gegevens over dit stempel. In het Nederlandsch Maandblad voor Philatelie van maart 1930 vond hij een artikel over dit stempel:

"Van den heer K. Groot ontvingen wij een afdruk in violetten inkt van een zeer bijzonder stempel (...). De doorsnede is 33 mm., boven- en benedensegment zijn gearceerd, terwijl in het midden 2-regelig staat:

Den Dolder / 18. JAN. 1930. Het is een geheel gummistempel en opklapbaar, zoodat de datum verzet kan worden; de arceering en plaatsnaam zijn op een metalen plaat geplakt. Deze stempel wordt uitsluitend gebruikt voor pakketten verzonden door de Zeepfabriek "De Duif", de gewone correspondentie wordt er niet mede afgestempeld, evenmin als de overige pakketpost uit Den Dolder, die van den gewonen dagteekeningstempel voorzien wordt. De stempel wordt 's morgens van het hulppostkantoor meegenomen en daar 's avonds teruggebracht."

De heer Hospers kreeg door de tekst van dit artikel een antwoord op een aantal vragen. Maar toch bleven er nog veel vragen over. Hij had gelezen dat de zeepfabriek De Duif later werd overgenomen door Unilever; dus ging hij naar de archivaris van dit concern.

De archivaris heeft alles onderzocht, maar helaas kwamen er geen nieuwe antwoorden boven.

Toen vroeg hij het gemeentearchief van Zeist om inlichtingen over de zeepfabriek De Duif. Hij kreeg toen een heel pak aan informatie toegestuurd over deze zeepfabriek. De heer Hospers verwerkte deze gegevens in een artikel voor de Philatelie, van november 1993:

"De zeepfabriek van Christoph Pleines blijkt 105 jaar geleden te zijn opgericht, om precies te zijn op 29 oktober 1889. Bij het twintigjarig bestaan in 1909 kreeg de fabriek het predikaat "Koninklijk".

De heer Pleines had het gehucht dat hem in 1902 werd toegewezen voor de vestiging van zijn fabriek "De Duif" de naam Duivenhorst willen geven; dit om zijn bedrijf een nog grotere bekendheid te geven. Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zeist besloten echter in 1913 dat het gehucht Den Dolder moest heten, naar het middeleeuwse, moerassige land dat in de omgeving lag (van doldre, dolder of dollard). In 1918 verkocht Pleines zijn fabriek aan de Goudse Kaarsenfabriek en ging het bedrijf onder de naam nv Koninklijke Zeepfabriek De Duif, voorheen Chr. Pleines verder.

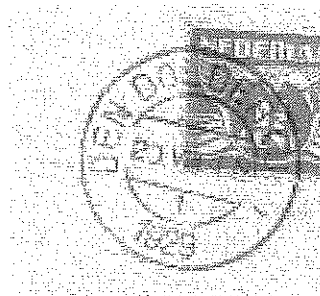
" De Duif was de eerste fabrikant van zeepoeder in ons land. Het bedrijf groeide snel, mede dankzij de intensieve reclame die men voor het produkt maakte. Er werd bovendien veel met cadeau-artikelen gewerkt, tot aan een vredesduif toe. Ook het buitenland was een gretige afnemer. Vóór de

Tweede Wereldoorlog exporteerde men al naar meer dan veertig(!) landen".

De datum waarop deze gemeenschap de naam "Den Dolder" kreeg is onjuist. De gemeenteraad van Zeist nam op 1 februari 1912 officieel het besluit om deze gemeenschap Den Dolder te noemen.

In het gedenkboek dat de zeepfabriek in 1914 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan uitgaf, vond de heer Hospers de volgende passage:

"Dank zij de vriendelijke medewerking der betrokken autoriteiten, werd in December 1912 in een speciaal daarvoor op het fabrieksterrein geplaatst gebouw het Hulp-postkantoor "Den Dolder" gevestigd, dat in 1914 werd uitgebreid tot Hulp-, Telefoon- en Telegraafkantoor."

Een normaal poststempel uit 1929

In een adresboek van de gemeente Zeist uit 1930 vond hij in het jaar 1992 wel nadere gegevens op over het postkantoor van Den Dolder, maar helaas niets over het afgebeelde stempel.

Een andere bron van informatie vormde het Nederlandse PTT -museum in Den Haag, dat nu het Museum voor Communicatie wordt genoemd. De bibliotheek werd grondig doorzocht en de heer Lagerweij van de afdeling Posthistorie van het museum heeft behalve de stempelboeken ook de verdere geschiedschrijving van Den Dolder onderzocht.

Zijn conclusie luidde als volgt:

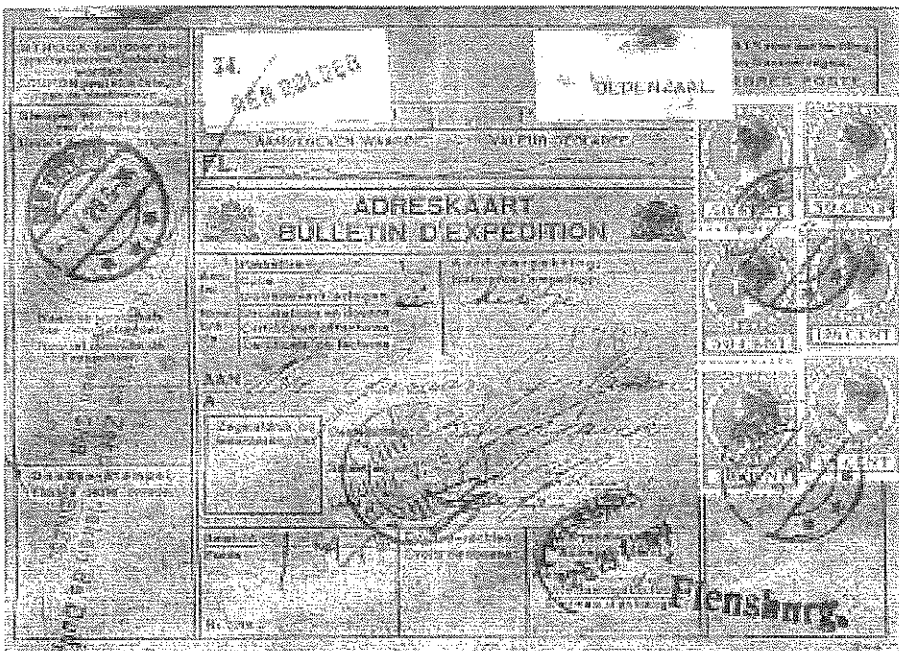
"Het betreffende stempel is geen officieel stempel van PTT en als zodanig niet terug te vinden in de stempelboeken. Voor grootverbruikers bij PTT zijn nu en waren in het verleden bepaalde faciliteiten mogelijk."

Als voorbeeld voegde de heer Lagerweij een dienstorder (nummer H161) bij, met een aankondiging betreffende ongeadresseerde, gedrukte stukken

van de Koninklijke Zeepfabrieken de Duif v/h Chr. Pleines, Den Dolder. De inhoud maakte hem duidelijk dat deze stukken huis aan huis verspreid moesten worden.

Ook medewerkers van Bidata, het archief van PTT, verrichtten een onderzoek. De conclusie van deze instelling luidde:

"Het stempel is niet bij het hoofdbestuur aangevraagd. Het is dus waarschijnlijk dat het postkantoor van Den Dolder in deze aangelegenheid de belangrijkste rol heeft gespeeld."

Poststempels van de normale pakketpost

Over de geschiedenis van de zeepfabriek De Duif is heel wat informatie beschikbaar. Het bedoelde poststempel komt, voor zover wij weten, alleen maar voor op de pakketpoststukken van de zeepfabriek De Duif.

De heer Hospers beschikt over een pakketpostkaart met een normaal dagtekeningstempel van 8 mei 1929. Het bewuste stempel was toen waarschijnlijk nog niet in gebruik. Het eerst bekende stempel was van 18

januari 1930 en het laatste van 27 februari 1931. Het stempel komt voor op zegels met de waarden 15, 30, 40 en 50 cent.

Een poststempel uit 1929 dat bij het Utrechts station extra is toegevoegd.

Er blijven nog een aantal vragen over waarop de heer Hospers, maar ook de Historische Vereniging Den Dolder, graag een antwoord zouden willen hebben.

1. Waarom is men overgegaan tot het verstrekken en gebruiken van zo'n speciaal stempel? Het ging niet om reclame, want het stempel vermeldde de naam van de zeepfabriek "De Duif" niet.
2. Volgens het Museum voor Communicatie gaat het niet om een officieel PTT-stempel. Als dat zo is, waarom haalde men het stempel dan 's morgens bij het postkantoor op en bracht men het 's avonds weer terug?
3. Is het stempel in opdracht van de zeepfabriek "De Duif" vervaardigd? Wie leverde het ontwerp/model voor het stempel?

Een mogelijke oplossing van dit mysterie zou kunnen zijn:

Het is bekend dat de pakketpost van de zeepfabriek per spoor werd vervoerd van Den Dolder naar Utrecht en vandaar verder naar de klanten in binnen en buitenland. Het werd voorzien van een poststempel Den Dolder maar in Utrecht soms ook van een poststempel Utrecht. Het postkantoor Den Dolder bevond zich toen dicht bij de ingang van de fabriek n.l. Dolderseweg 115. Zoals de heer K. Groot al opmerkte is het poststempel waarschijnlijk dagelijks geleend van het postkantoor. Het stempel komt alleen voor op de pakketpost van het gehele jaar 1930 en de eerste helft van 1931.

Het postkantoor werd eind 1929 verplaatst, naar Dolderseweg 112 bij de Hertentlaan. Het dagelijks ophalen van het poststempel was waarschijnlijk te veel moeite. Dus zorgde men voor een eigen stempel. De zeepproductie

Dolderseweg omstreeks 1920 met rechts het postkantoor en 20 meter verder rechts de ingang van de zeepfabriek "De Duif"

van de zeepfabriek werd medio 1931 verplaatst van Den Dolder naar Vlaardingen. Pakketpost van de fabriek vanuit Den Dolder vond daarna niet meer plaats.

Wanneer u een ander antwoord weet op één van deze vragen of een mogelijke weg kunt aanwijzen hoe de archiefcommissie van de Historische Vereniging Den Dolder een antwoord kan vinden, meldt ons dat a.u.b.

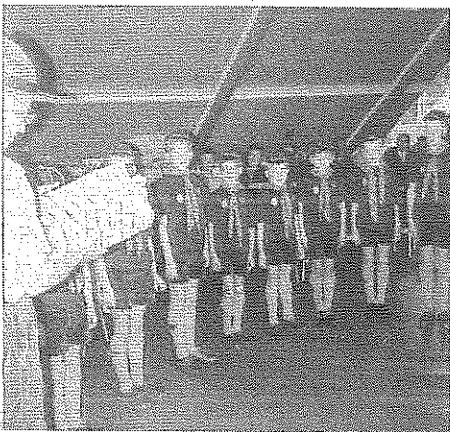
De Dolderse padvinderij, deel 1 oprichting en eerste jaren

Door Petra Koek en Frits Stuurman

Oprichting

In 1962 meende een aantal mensen van de Hervormde Gemeente van Den Dolder het jeugdwerk in de gemeente te moeten stimuleren door de oprichting van een padvindersgroep. De tijd was daar rijp voor: het dorp was juist flink uitgebreid met een nieuwe wijk ten zuiden van de spoorweg. In die nieuwe wijk woonde Henny J. Hulsink. Hij was afkomstig uit Utrecht waar hij al vele jaren actief was in de padvinderij.

Twee kerkenraadsleden van de hervormde gemeente in Den Dolder benaderden de heer Hulsink met de

29 sept. 1962: De eerste welpen-installatie van de Anne Frank-groep (beide foto's)

vraag een padvindersgroep in Den Dolder op te richten. Na enige aarzeling stemde hij erin toe een horde te beginnen.

Om te kijken in hoeverre er belangstelling bestond voor het oprichten van een horde is een brief uitgegaan. Deze brief werd voorgelezen aan de leerlingen in een aantal klassen van de (christelijke) drs. Hazenbosch-school in Den Dolder. Veertien jongens hebben positief gereageerd: een goed aantal om een horde mee te starten.

Welpenhorde bij de kerk met Akela Hulsink kort na de installatieplechtigheid in 1962

Om een horde te mogen oprichten moest toestemming worden gevraagd aan het bestuur van het toenmalige district Stichtse Heuvelrug van de Nederlandse Padvinders Vereniging (NPV). Men reageerde met veel enthousiasme en de toestemming werd verleend. In de loop van 1962 werd de eerste opkomst met de veertien jongens gehouden. Het was een plezierige opkomst met enthousiaste jongens.

In het begin werden de opkomsten gehouden in één van de kleine zaaltjes beneden in het wijkgebouw van de Maria Christina kerk. Later werd dit de bovenzaal van het wijkgebouw, dat ook gebruikt werd door de kleuterschool. Er was geen materiaal, dus elk van huis uit meegebracht stukje touw was welkom. Het meubilair moest na gebruik weer allemaal – en ongeschonden! – op zijn plaats gezet worden. Vooral met slecht weer was het moeilijk werken.

De leiding bestond uit Akela Hulsink en Chil, Heidi Takken uit Soesterberg.

Op zaterdag 29 september 1962 werden de eerste veertien welpen geïnstalleerd. Naast hun ouders waren de twee kerkenraadsleden, het districtsbestuur en nog een aantal genodigden aanwezig. Het was een indrukwekkende bijeenkomst.

Het aantal welpen groeide uit tot 24: meer konden er echt niet in.

Op 23 april 1963, Sint Jorisdag, vertrok Akela Hulsink met 24 welpen op de fiets om 6.00 uur uit Den Dolder om in Zeist aanwezig te zijn bij de kerkdienst en het hijsen van de vlag.

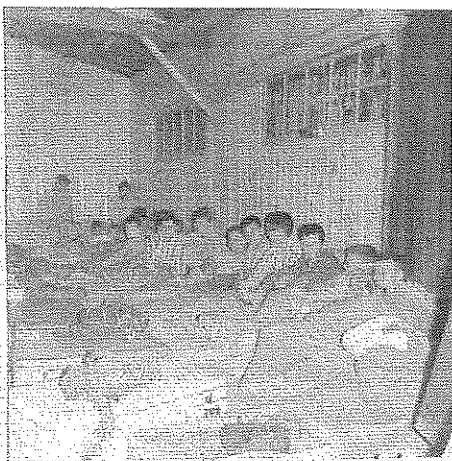
In 1964 vroeg het district aan de heer P. W. van Wermerskerken een groep verkenners te starten. Dat is ook gebeurd. Paul was aanvankelijk zelf hopman.

In later tijd werd de groepscommissie gevormd door Paul van Wermerskerken voorzitter en Mw. Spierenburg secretaris/penningmeester.

Het echtpaar Spierenburg was lange tijd zeer actief in de organisatie van de Anne Frank groep. Hun zonen waren niet alleen welp en verkenners, maar Martin Spierenburg was langdurig akela, Herman Spierenburg was hopman.

Groepshuis

Een eerste poging een eigen behuizing te realiseren mislukte. Het werven van geld – actie voeren, koeken verkopen – bracht te weinig op. Wel werd op 11 september 1965 al de bouwvergunning verleend, die later nog werd vernieuwd. Het gebouw was ontworpen door de heer Hulsink.

Welpenkamp De Bilt 1965 Slaapzaal

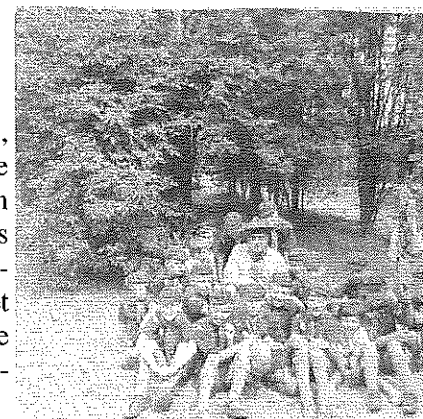

Welpenkamp Amersfoort 1964

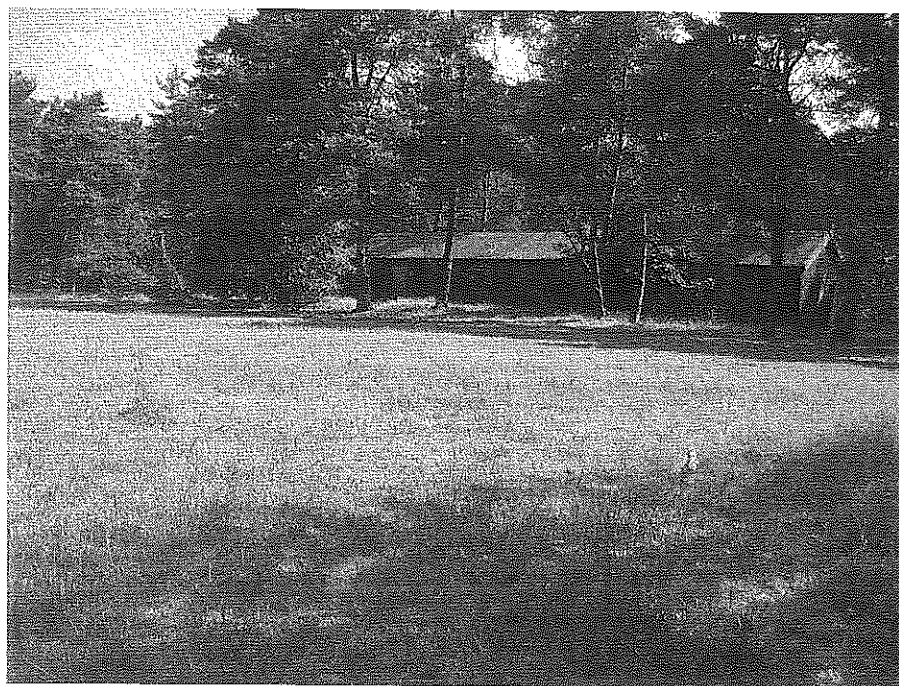
Welpenkamp Amersfoort 1966

Pleineslaan.

In de herfstvakantie, oktober 1969, kwam er een graafmachine en de jongens kwamen natuurlijk ook in actie. Mevrouw Spierenburg was inmiddels opgenomen in de groepscommissie en zij fungeerde als het centrale punt. Het gebouw groeide die winter steeds verder. Vele zaterdag-

Eerste lustrum Anne Frank-groep 20 mei 1967, vlaggemast bij de kerk

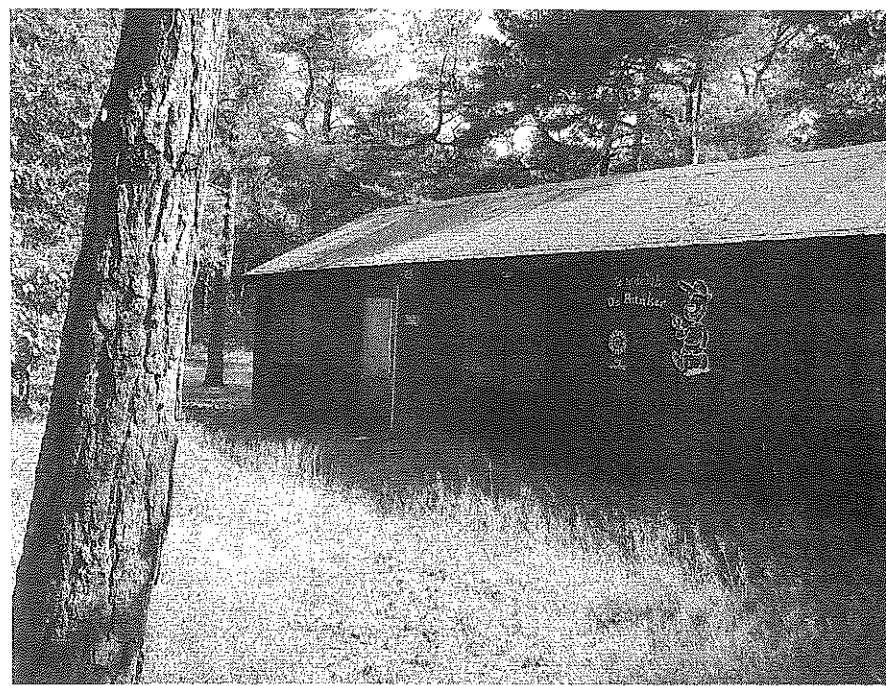
Het groepshuis anno 2006 met het grote veld op de voorgrond

middagen waren de verkenners in de weer met de schop in de hand om de lange sleuf te dichtten waar de waterleiding en elektriciteitskabels waren gelegd. Op koninginnedag kwam ook de leiding meehelpen om de laatste hopen zand te verwijderen; de blaren op de handen...

Veel ouders hielpen bij het binnenwerk. Zo kwam het voor de zomervakantie klaar. Ook boswachter H. Visser heeft meegeholpen.

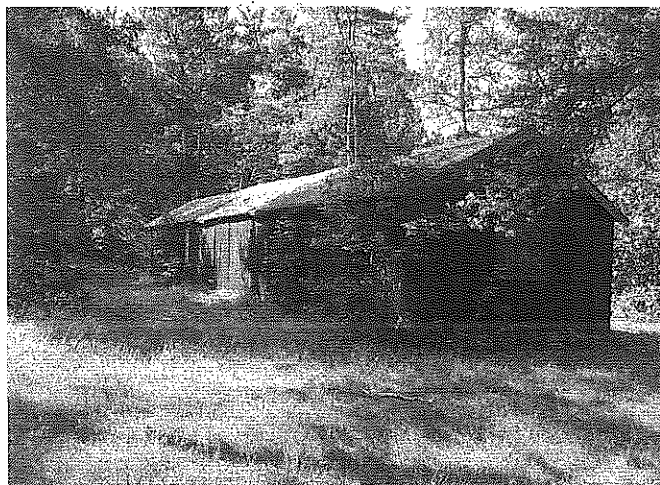
Het groepshuis bestond uit twee lokalen met een deur er tussen en een klein keukentje.

Op zaterdag 13 juni 1970 werd om 14.30 uur het nieuwe groepshuis geopend. De opening werd verricht door Hopman W. Wijnaendts van Resand, oud districtscommissaris van Zeist. Het bord met de naam werd onthuld: Het Achterhuis. Vóór de plechtigheid trok de groep door Den Dolder voorafgegaan door majorettes en drumband van het Dr. Engelhardcorps. Er was grote belangstelling onder wie de loco-

Detail ingang

burgemeester J.H. Scheeps en vele afgevaardigden uit de padvinderswereld.

Achterzijde anno 2006

Ook dominee D. Schneider was aanwezig.

Mevrouw Van Nimwegen bood namens DOSC een envelop met inhoud aan.

Een nieuwe periode

Na het vertrek van de heer Hulsink nam Emmy van Roon de leiding van de

welpen over en werd akela.

In het tweede deel van dit artikel zult U kunnen lezen over hoe het verder ging met de Anne Frank-groep.

Hebt u na lezing van dit artikel nog aanvullingen of opmerkingen? Ik zie ze graag in mijn mailbox: mpkoek@wanadoo.nl

Eene school met den Bijbel (12)

Door Rob Haars

Na het zuur voor de heer Lasterie komt het echter ook het zoet, althans voor de heer Van Manen.

“De Heer van Manen heeft mondeling aan den Voorzitter gevraagd of hij zijn verhuisbiljet naar Utrecht zou mogen overbrengen. Dat zou zooveel gemakkelijker voor hem zijn met licht en levensmiddelen. Besloten wordt om dit voor een half jaar toe te staan, d.w.z. tot 1 April 1918. Aan den secretaris wordt opgedragen hem dit te schrijven en er den nadruk op te leggen dat hij verplicht is aan Den Dolder te wonen en dat hem nu, bij uitzondering en wegens de tijdsomstandigheden, toegestaan wordt een half jaar in Utrecht te wonen. Hij moet er voor zorgen steeds een kwartier voor schooltijd op school te zijn, terwijl hij niet voor vier uur per trein mag vertrekken, hoezeer de treinenloop zich ook moge wijzigen.

De Heer Lasterie is intusschen, op verzoek, ter vergadering gekomen. Besloten wordt om de Algemeene Vergadering op 2 October a.s. des avonds half acht te doen plaats hebben. De Heer Lasterie zal een referaat houden. Het onderwerp wordt aan hem overgelaten. Mevrouw Pleines zal zorgen voor thee en koekjes.”

Op voornoemde datum opent de voorzitter de algemene vergadering met gebed, waarna de secretaris de notulen leest en

“de Penningmeester verslag uitbrengt, waaruit blijkt dat

de uitgaven hebben bedragen: f 3385,26

en de inkomsten f 2019,04

zoodat een bedrag van f 1366,22

door de Heer Pleines is bijgepast.

De Voorzitter merkt op, dat hem ter oore is gekomen, dat niet alle kinderen geregeld schoolgeld medebrengen en vraagt of het ook mogelijk is, dat de kinderen het geld versnoepen. Snoepen komt nogal veel voor.

Aan Mej. Koning vraagt de Voorzitter of ook zij een verslag heeft uit te brengen van de Naai- en Breischool, waarop het antwoord ontkennend is. Zij klaagt nog steeds over veel verzuimen, maar zal eens met de ouders gaan spreken. De Heer Lasterie merkt op dat de treinenloop ook oorzaak is van de verzuimen.

De Heer Lasterie krijgt nu het woord en geeft nu zijn gedachten weer over “karakter en wat de Christelijke school kan doen tot vorming daarvan.” Naar aanleiding van dit referaat worden enkele vragen gedaan en opmerkingen gemaakt, waaruit blijkt dat het nog niet zoo gemakkelijk is een kort en duidelijk antwoord te geven op de vraag: Wat is karakter?

De Heer Pleines deelt vertrouwelijk mede, dat een Lyceum in Zeist zal komen uit Zetten, met internaat in het Slot.

Mevrouw Pleines brengt onder de aandacht van ouders en onderwijzers, dat zij de kinderen heeft hooren vloeken, toen zij van school kwamen. Vooral van de kinderen van een Christelijke school doet dat pijnlijk aan. De Heer van Manen heeft veel op 't vloeken gelet, maar hem is nimmer gebleken dat dit bij de Doldersche kinderen veel voorkomt. Wel bij de kinderen van de Bilt. Daar hooren zij thuis ook vloeken en dat is moeilijk uit te roeien. Iemand merkt op dat de kinderen van de Bilt niet alleen vloeken, maar ook die van Den Dolder. De Heer Pleines merkt op dat ook hier de kinderen voorgeleefd moeten worden en geeft den onderwijzers in overweging om de ouders van de vloekende kinderen te bezoeken.

Mej. Koning klaagt erover dat zij zoo'n last heeft van een patiëntje van Wm. Arntz Hoeve die bij haar in de klas zit. Hij kan maar niet stil zitten en hindert de andere kinderen. Besloten wordt dit punt op de volgende Bestuursvergadering te behandelen.”

Op de vergadering van 5 oktober 1917 staat dit punt dan ook hoog op de agenda.

“Betreffende de jongen van Wm. Arntz Hoeve, waarover op de Algem. Vergadering gesproken is, wordt besloten dat hij de school moet verlaten. De secretaris zal dit den Heer Lasterie schriftelijk mededeelen.

Gevraagd wordt of een jongen die nog geen zes jaar oud is op school moet worden toegelaten. De jongen is al in Den Haag op school geweest. Besloten wordt hem niet toe te laten voor 1 April a.s.

De Heer Pleines zal petroleum aanvragen voor de Naai- en Breischool.

De Heer Lasterie komt ter vergadering. Hij brengt mede een briefkaart van het Hoofdbestuur van de Vereeniging van Chr. Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland en Overz. Bez., waarop wordt medegedeeld dat een Algem. Vergadering zal worden gehouden op Woensdag 24 October a.s. in Den Haag. Aan de Besturen wordt verzocht om de onderwijzers verlof te geven die vergadering te bezoeken. Besloten wordt dat verlof te verleen.

Ook brengt de Heer Lasterie mede een verzoek van dezelfde Vereeniging om eene bijdrage tot ondersteuning van behoeftige broeders. Voor dat doel wordt f 10,-- toegestaan.”

De bestuursvergadering van 21 november 1917 staat bijna geheel in het teken van de “schoolstrijd.”

“Ingekomen is een vertrouwelijke circulaire brief van eene Commissie uit Besturen van Christelijke Scholen in Amsterdam en Omstreken, waarin zij machtiging vraagt om ook namens ons bestuur op te treden tot het verkrijgen van werkelijke rechtsgelijkheid van Openbaar en Bijzonder Onderwijs. Een bijgevoegd machtigingsformulier wordt ingevuld en en geteekend en gezonden aan den Heer K. van den Berg, Jacob Marisstraat 54, Amsterdam, terwijl op verzoek aan hetzelfde adres een postwissel a f 0,50 wordt toegezonden, met het oog op te maken onkosten.

Voorts is ingekomen een circulaire van de Vereeniging van Chr. Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland en de Overzeesche Bezittingen, waarin dringend wordt verzocht zeer bijzondere aandacht te wijzen aan de salarissen der onderwijzers en waarin het een groote eer voor ons Chr. Onderwijs wordt genoemd indien die salarissen parallel liepen met die der openbare onderwijzers. Deze circulaire is ons toegezonden door de afdeling Amersfoort van genoemde Vereeniging en deze Afdeling heeft

daarbij gevoegd een overzicht van de salarisregelingen der Chr. Scholen in den omtrek. Hieruit blijkt dat van de 18 schoolbesturen 15 salariëeren, met f 500,-- tot f 600,--. De maxima variëeren vanaf 850,-- tot f 950,-- , zonder hoofdacte. Bij de openbare scholen is de toestand in doorslag veel gunstiger.

De Heer Lasterie deelt mede dat er nog een brief over hetzelfde onderwerp in wording is en wordt besloten dien af te wachten en dan verder te vergaderen.

Besloten wordt den Heer Lasterie vrij te geven tot het bijwonen van de examens op W. Arntz-Hoeve.

Mej. Koning heeft om licht gevraagd voor de handwerklessen. De Heer Pleines zal petroleum aanvragen te Zeist.”

Twee weken later, op pakjesavond, lijkt het bestuur flink uit te pakken, maar het pakt toch anders uit.

“Besproken wordt de verhooging van de salarissen der onderwijzers, naar aanleiding van de circulaire van de Verg. v. Chr. O. en Ond.en in N. en O.B. De Heer Pleines vindt het onjuist dat de onderwijzers verzoeken gelijkstelling met het Openb. Onderwijs. Dat is een verkeerd beginsel. Besloten wordt den Heer Lasterie f 50,-- verhooging of liever toeslag te geven en zal de Heer Pleines in Zeist onderzoeken hoe de salarissen aan de bijzondere scholen aldaar zich verhouden tot de salarissen aan onze school. Op een volgende vergadering zal dan beslist worden omtrent de salarissen der onderwijzers van bijstand. Naar aanleiding van een telefonisch gesprek, door den Voorzitter met den Heer Stové te Zeist, wordt het besluit omtrent de toeslag aan den Heer Lasterie weer ingetrokken en besloten af te wachten wat de minister omtrent de salariskwestie zal voorstellen.”

De gelijkberechtiging tussen openbaar en bijzonder onderwijs wordt eind 1917 in de grondwet vastgelegd. De “schoolstrijd” is ten einde. Uit de notulen van 23 januari 1918 blijkt echter dat bij het vaststellen van de salariering de besturen een eigen afweging mogen maken.

“De verschillende stukken, noodig tot het verkrijgen van de Rijksbijdragen, worden getekend en verzonden.

De Heer Lasterie komt ter vergadering. Deze deelt mede dat de onderwijzers Mej. Koning ziek is geworden. Hij vraagt wanneer de handwerklessen weer kunnen beginnen, die wegens petroleum- en brandstofnood waren gestaakt. Zoodra Mej. Koning weer beter is, weer beginnen.

De Heer van der Meij brengt verslag uit van eene vergadering van Schoolbesturen te Amersfoort. Er zijn besluiten genomen, maar wel werd de wenschelijkheid uitgesproken den onderwijzers een toeslag te geven. Geen salarisverhoging. Het geld voor de toeslag moest gevonden worden door de ouders en ook pasgehuwden, die van het bijzonder onderwijs genoten hadden, te bewerken. Er waren 12 Schoolbesturen vertegenwoordigd, terwijl ook enige onderwijzers tegenwoordig waren. De Heer van der Meij vindt zulk eenen vergadering zeer nuttig en hoopt dat die meer zullen worden gehouden.

De Heer Lasterie zegt dat het in zijn huis erg gelekt heeft. Dit zal nagezien worden. De kachel in het lokaal van den Heer Lasterie rookt erg, terwijl hij ook de aandacht er op vestigt dat huis en school een kwastje verf erg noodig hebben."

Na lezing van de notulen op 18 maart 1918 vraagt de voorzitter meteen "of het lek bij den Heer Lasterie hersteld is. De Heer Lasterie zegt dat er wel naar gekeken is, maar dat er niets aan gedaan is.

De Voorzitter zegt dat er geklaagd wordt over de handwerken. Er wordt slechts 2x per week een kwartier les gegeven. Zoo goed als het vroeger was, zoo slecht is het nu. De Heer Lasterie meent dat dit te sterk is uitgedrukt. De Heer Prang komt ter vergadering. Besloten wordt om elken dag een ½ uur handwerkles te doen geven."

Inderdaad, in de notulen van 2 oktober 1914 staat vermeld: "De Heer Pleines dankt Mej. Koning voor het goede onderwijs in de handwerken. Hij is erg tevreden. Nog meer dan verleden jaar." Het kan verkeren.

Lekker gezellig. **Remia**

**Remia Den Dolder:
Sauzenhart van
Nederland.**

